

PRAWO CYWILNE I HANDLOWE W ZARYSIE

redakcja naukowa Wojciech J. Katner

Aleksander Kappes, Wojciech J. Katner
Urszula Promińska, Wojciech Robaczyński
Anna Rzetelska, Zbigniew Świderski

SERIA AKADEMICKA

WYDANIE

7

PRAWO CYWILNE I HANDLOWE W ZARYSIE

redakcja naukowa Wojciech J. Katner

Aleksander Kappes, Wojciech J. Katner
Urszula Promińska, Wojciech Robaczyński
Anna Rzetelska, Zbigniew Świdorski

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

7

Stan prawny na 1 lipca 2019 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne
Kamil Kurdej

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Łamanie
JustLuk

Poszczególne rozdziały napisali:

Aleksander Kappes – rozdz. 5–7

Wojciech J. Katner – rozdz. 1–3, 4 (pkt 1–3), 9, 12, 16 (pkt 1, 6, 10)

Urszula Promińska – rozdz. 4 (pkt 4, 5), rozdz. 16 (pkt 8, 9), 19, 20

Wojciech Robaczyński – rozdz. 13, 14, 18

Anna Rzetelska – rozdz. 8, 15, 16 (pkt 2–5, 7)

Zbigniew Świdorski – rozdz. 10, 11, 17

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przystępujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8187-030-6

7. wydanie

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	21
Słowo wstępne do siódmego wydania	27
Rozdział pierwszy	
Wprowadzenie do prawa cywilnego i handlowego (<i>Wojciech J. Katner</i>)	31
1. Prawo cywilne a prawo handlowe. Prawo gospodarcze publiczne i prawo prywatne	31
2. Istota prawa cywilnego. Stosunek cywilnoprawny	33
3. Zasady prawa cywilnego	34
4. Zasady prawa handlowego (gospodarczego prywatnego). Obrót gospodarczy, obróć konsumencki, obrót powszechny	35
5. Systematyka prawa cywilnego i handlowego	36
6. Prawo gospodarcze i prawo handlowe w Unii Europejskiej i na gruncie międzynarodowym	37
7. Źródła prawa cywilnego i handlowego	39
8. Podstawowe piśmiennictwo	42
Rozdział drugi	
Wolność działalności gospodarczej (<i>Wojciech J. Katner</i>)	44
1. Pojęcie działalności gospodarczej	44
2. Zasady działalności gospodarczej	46
3. Wolność podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej oraz jej ograniczenia	48
3.1. Zasada konstytucyjna	48
3.2. Koncesjonowanie działalności gospodarczej	49
3.3. Zezwolenia	51
3.4. Regulowana działalność gospodarcza	52

Rozdział trzeci

Charakterystyka podmiotów prawa (Wojciech J. Katner)	54
1. Istota zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych	54
2. Podmioty stosunku cywilnoprawnego	55
2.1. Osoby fizyczne	55
2.2. Osoby prawne	57
2.2.1. Państwowe osoby prawne	58
2.2.2. Samorządowe osoby prawne	60
2.2.3. Inne osoby prawne	61
2.3. Podmioty bez osobowości prawnej mające zdolność prawną	62
3. Konsumenci	63
3.1. Pojęcie konsumenta	63
3.2. Skutki wyróżnienia obrotu konsumenckiego	64

Rozdział czwarty

Przedsiębiorcy – zagadnienia ogólne. Przedsiębiorstwo. Firma	65
1. Pojęcie i cechy przedsiębiorcy (Wojciech J. Katner)	65
1.1. Przepisy prawa publicznego	65
1.2. Stanowisko Kodeksu cywilnego i innych ustaw	68
2. Podejmowanie działalności gospodarczej przez podmioty niebędące przedsiębiorcami – odesłanie	69
3. Przedsiębiorcy zagraniczni i inne podmioty zagraniczne	70
3.1. Reguła ogólna na tle prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych	71
3.2. Przedsiębiorcy w Polsce z krajów spoza UE	72
3.3. Oddział przedsiębiorcy zagranicznego w Polsce	73
3.4. Przedstawicielstwo przedsiębiorcy zagranicznego	73
4. Przedsiębiorstwo (Urszula Promińska)	74
4.1. Wieloznaczność terminu „przedsiębiorstwo”	74
4.2. Przedsiębiorstwo jako przedmiot czynności prawnej	75
4.3. Czynność prawna mająca za przedmiot przedsiębiorstwo	76
4.4. Odpowiedzialność za zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa	77
5. Firma przedsiębiorcy i oznaczenie przedsiębiorstwa	78
5.1. Uwagi wstępne	78
5.2. Pojęcie firmy, jej funkcje i charakter	79
5.3. Zasady tworzenia firm	81
5.4. Ochrona firmy	83
5.5. Oznaczenie przedsiębiorstwa	84

Rozdział piąty

Kategorie przedsiębiorców i ich rejestrowanie (Aleksander Kappes)	85
1. Przedsiębiorca jednoosobowy. Wspólnicy spółki cywilnej	85

1.1. Osoba fizyczna jako przedsiębiorca jednoosobowy	85
1.2. Wspólnicy spółki cywilnej	87
1.3. Umowa spółki cywilnej	88
2. Przedsiębiorstwa państwowe	92
2.1. Uwagi ogólne	92
2.2. Organy przedsiębiorstwa i jego reprezentacja	93
3. Komercjalizacja przedsiębiorstwa państwowego	95
4. Spółdzielnie	96
4.1. Uwagi ogólne	96
4.2. Organy spółdzielni	98
5. Działalność gospodarcza samorządu terytorialnego	99
5.1. Zagadnienia ogólne	99
5.2. Gmina	100
5.3. Powiat	101
5.4. Województwo	101
5.5. Formy prowadzenia działalności gospodarczej	102
6. Stowarzyszenia i fundacje. Organizacje pożytku publicznego	103
6.1. Stowarzyszenia	103
6.2. Fundacje	104
6.3. Działalność gospodarcza stowarzyszeń i fundacji	105
6.4. Organizacje pożytku publicznego	105
7. Rejestr przedsiębiorców	106
7.1. Istota rejestru	106
7.2. Funkcje Krajowego Rejestru Sądowego	108
8. Ewidencja osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą	109
8.1. Ewidencja a rejestr przedsiębiorców	109
8.2. Wpis do CEIDG	109

Rozdział szósty

Spółki handlowe. Przepisy wspólne. Spółki osobowe (Aleksander Kappes)	112
1. Spółki handlowe. Przepisy wspólne	112
1.1. Zagadnienia ogólne	112
1.2. Typy spółek handlowych	115
1.3. Powiązania spółek	118
2. Osobowe spółki handlowe. Uwagi ogólne	121
2.1. Podmiotowość prawna spółek osobowych	121
2.2. Podstawowe cechy spółek osobowych	122
2.3. Zmiany przedmiotowe i podmiotowe w spółkach osobowych	123
3. Spółka jawna	124
3.1. Istota spółki jawnej	124
3.2. Powstanie spółki	125
3.3. Zagadnienia majątkowe spółki jawnej	127

3.4. Prowadzenie spraw, reprezentacja spółki, uprawnienia kontrolne wspólników	128
3.5. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki	130
3.6. Wypowiedzenie udziału, rozwiązanie spółki i jej likwidacja	131
4. Spółka partnerska	133
4.1. Istota spółki partnerskiej. Partnerzy	133
4.2. Powstanie spółki	134
4.3. Prowadzenie spraw i reprezentacja spółki	134
4.4. Odpowiedzialność partnera za zobowiązania spółki	135
4.5. Wypowiedzenie udziału, rozwiązanie spółki i jej likwidacja	136
5. Spółka komandytowa	137
5.1. Istota spółki komandytowej. Komandytariusz i komplementariusz	137
5.2. Powstanie spółki	138
5.3. Zagadnienia majątkowe spółki komandytowej	140
5.4. Prowadzenie spraw, reprezentacja spółki, uprawnienia kontrolne wspólników	140
5.5. Odpowiedzialność wspólników za zobowiązania spółki. Suma komandytowa	141
5.6. Wypowiedzenie udziału, rozwiązanie spółki i jej likwidacja	142
6. Spółka komandytowo-akcyjna	142
6.1. Istota spółki komandytowo-akcyjnej. Komplementariusze i akcjonariusze	142
6.2. Powstanie spółki	144
6.3. Zagadnienia majątkowe spółki komandytowo-akcyjnej	145
6.4. Prowadzenie spraw i reprezentacja spółki, uprawnienia kontrolne	146
6.5. Odpowiedzialność za zobowiązania spółki	148
6.6. Wystąpienie wspólnika, rozwiązanie spółki i jej likwidacja	148

Rozdział siódmy

Spółki kapitałowe. Zmiany strukturalne spółek (<i>Aleksander Kappes</i>)	150
1. Zagadnienia wspólne	150
1.1. Uwagi wprowadzające	150
1.2. Spółka w organizacji	151
1.3. Wkłady do spółek kapitałowych	152
1.4. Kapitał zakładowy	154
1.5. Rozwiązanie i likwidacja spółek kapitałowych	157
2. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	159
2.1. Istota spółki z o.o. Wspólnicy	159
2.2. Powstanie spółki. Umowa spółki	160
2.3. Udziały	162
2.4. Prawa i obowiązki wspólników	163
2.4.1. Prawa i obowiązki majątkowe	163
2.4.2. Prawa i obowiązki niemajątkowe (korporacyjne)	165

2.5. Organy spółki	166
2.5.1. Zarząd	166
2.5.2. Rada nadzorcza. Komisja rewizyjna	167
2.5.3. Zgromadzenie wspólników	168
2.5.4. Odpowiedzialność członków organów spółki	171
3. Spółka akcyjna	172
3.1. Istota spółki akcyjnej. Akcjonariusze	172
3.2. Powstanie spółki. Statut spółki	173
3.3. Akcje	175
3.4. Prawa i obowiązki akcjonariuszy	177
3.4.1. Prawa majątkowe	178
3.4.2. Prawa niemajątkowe (korporacyjne)	179
3.5. Organy spółki akcyjnej	180
3.5.1. Zarząd	180
3.5.2. Rada nadzorcza	181
3.5.3. Walne zgromadzenie akcjonariuszy	182
3.6. Zaskarżanie uchwał	184
3.7. Odpowiedzialność członków organów	185
3.8. Prosta spółka akcyjna (wzmianka)	185
4. Łączenie, podział i przekształcanie spółek	187
4.1. Łączenie spółek	187
4.2. Podział spółek	189
4.3. Przekształcanie spółek	190

Rozdział ósmy

Upadłość przedsiębiorcy. Postępowania restrukturyzacyjne (Anna Rzetelska)	193
1. Uwagi ogólne	193
2. Istota i podstawy ogłoszenia upadłości	194
3. Zdolność upadłościowa	197
4. Skutki prawne ogłoszenia upadłości	199
5. Likwidacja masy upadłości	202
6. Podział funduszy masy	204
7. Postępowanie restrukturyzacyjne	206

Rozdział dziewiąty

Przedmiot stosunku cywilnoprawnego (Wojciech J. Katner)	209
1. Przedmiot jako element stosunku cywilnoprawnego	209
2. Pojęcie mienia i majątku. Dobra niematerialne	209
3. Rzeczy	210
3.1. Pojęcie rzeczy	210
3.2. Rzeczy znajdujące się w obrocie i wyłączone z obrotu	211
3.3. Nieruchomości i rzeczy ruchome	211
4. Części składowe rzeczy	213

5. Przynależności	214
6. Pojęcie i rodzaje pożytków	214
7. Przedsiębiorstwo według art. 55 ¹ k.c.	215
8. Nieruchomość rolna i gospodarstwo rolne	216
9. Inne szczególne przedmioty stosunku cywilnoprawnego	216
9.1. Pieniądze	216
9.2. Papiery wartościowe	217
9.3. Inne przedmioty (wzmianka)	217

Rozdział dziesiąty

Prawo podmiotowe (Zbigniew Świdorski)	218
1. Istota i klasyfikacje praw podmiotowych	218
1.1. Pojęcie prawa podmiotowego	218
1.2. Rodzaje praw podmiotowych	219
1.3. Postacie normatywne praw podmiotowych	220
2. Nabycie prawa podmiotowego	221
3. Wykonywanie prawa podmiotowego i jego nadużycie	223
4. Ochrona praw podmiotowych	224
4.1. Ochrona sądowa	224
4.2. Ochrona własna	226
5. Ochrona dóbr osobistych	226

Rozdział jedenasty

Czynności prawne. Przedstawicielstwo (Zbigniew Świdorski)	230
1. Istota i klasyfikacje czynności prawnych	230
1.1. Pojęcie czynności prawnej i oświadczenia woli	230
1.2. Rodzaje czynności prawnych	231
2. Forma czynności prawnych	235
2.1. Formy szczególne	235
2.2. Skutki niedochowania formy	237
3. Wadliwość czynności prawnych	239
3.1. Źródła wadliwości czynności prawnych	239
3.2. Skutki wadliwości czynności prawnych	239
4. Warunek i termin	241
5. Istota przedstawicielstwa i podstawy jego umocowania	243
5.1. Pojęcie przedstawicielstwa	243
5.2. Udzielenie pełnomocnictwa	243
6. Rodzaje pełnomocnictw i instytucje pokrewne	244
6.1. Klasyfikacje pełnomocnictw	244
6.2. Instytucje pokrewne	246
7. Wygaśnięcie pełnomocnictwa	247
8. Prokura	248

Rozdział dwunasty

Zarys prawa rzeczowego (Wojciech J. Katner)	250
1. Znaczenie, charakter prawny i rodzaje praw rzeczowych	250
2. Posiadanie	250
3. Własność	252
3.1. Treść i granice prawa własności	252
3.2. Nabycie prawa własności	253
3.3. Ochrona własności	254
4. Współwłasność	255
5. Inne prawa rzeczowe	256
5.1. Użytkowanie wieczyste	256
5.2. Ograniczone prawa rzeczowe	258
6. Księgi wieczyste	262

Rozdział trzynasty

Zarys prawa zobowiązań (Wojciech Robaczyński)	264
1. Pojęcie zobowiązania. Źródła zobowiązań	264
2. Świadczenie	265
2.1. Pojęcie i rodzaje świadczeń	265
2.2. Świadczenia pieniężne	266
2.2.1. Uwagi ogólne	266
2.2.2. Nominalizm i waloryzacja	266
2.2.3. Inne zasady spełniania świadczeń pieniężnych	269
2.2.4. Wykonywanie świadczeń pieniężnych przez przedsiębiorców	271
2.2.5. Odsetki	272
3. Świadczenia odszkodowawcze	275
3.1. Pojęcie i rodzaje szkody	275
3.2. Wysokość szkody majątkowej	276
3.3. Naprawienie szkody	277
3.3.1. Przesłanki żądania naprawienia szkody	277
3.3.2. Sposoby naprawienia szkody	278
3.3.3. Szczególne zasady dotyczące naprawiania szkód na osobie	279
4. Zobowiązania solidarne	281
4.1. Pojęcie i rodzaje solidarności	281
4.2. Źródła solidarności	282
4.3. Roszczenia regresowe	282
5. Wygaśnięcie zobowiązania	283
5.1. Wykonanie zobowiązania	283
5.1.1. Zaspokojenie interesu wierzyciela	283
5.1.2. Czas i miejsce spełnienia świadczenia	284
5.2. Surogaty wykonania zobowiązania	286
5.2.1. Uwagi ogólne	286
5.2.2. Potrącenie	286

5.2.3. Złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego	287
5.2.4. Pozostałe surogaty	288
6. Odpowiedzialność deliktowa	289
6.1. Pojęcie czynu niedozwolonego. Zasady odpowiedzialności	289
6.2. Związek przyczynowy – odesłanie	290
6.3. Odpowiedzialność za własne czyny	290
6.4. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez inne osoby	291
6.5. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez ruch przedsiębiorstwa ...	293
6.6. Odpowiedzialność za szkody komunikacyjne	295
6.7. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta i rzeczy	298
6.8. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny	299
6.9. Odpowiedzialność przedsiębiorcy za szkodę w środowisku	301
6.10. Współodpowiedzialność kilku osób za szkodę	302
7. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przy wykonywaniu władzy publicznej	303
8. Zmiana stron w zobowiązaniu	305
8.1. Uwagi ogólne	305
8.2. Przelew wierzytelności	306
8.3. Subrogacja	307
8.4. Przejęcie długu	308
8.5. Ustawowe przystąpienie do długu	309
9. Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika	310
10. Przedawnienie roszczeń. Terminy zawite	312
10.1. Pojęcie i skutki przedawnienia	312
10.2. Bieg terminu przedawnienia	313
10.3. Terminy zawite	315
 Rozdział czternasty	
Zagadnienia ogólne umów (Wojciech Robaczyński)	317
1. Uwagi ogólne	317
1.1. Pojęcie umowy. Swoboda umów	317
1.2. Rodzaje umów	318
1.3. Treść umowy	319
2. Zawieranie umów	320
2.1. Uwagi ogólne	320
2.2. Oferta	320
2.3. Aukcja i przetarg	322
2.4. Negocjacje	324
2.5. Umowa przedwstępna	325
2.6. System zamówień publicznych	326
2.7. Umowy zawierane poza lokalem przedsiębiorstwa i na odległość – wzmianka	329

3. Wzorce umowne	331
3.1. Znaczenie wzorców umownych w obrocie gospodarczym	331
3.2. Niedozwolone klauzule umowne w umowach z konsumentami	332
4. Wykonanie umowy	334
4.1. Zasady wykonywania umów – odesłanie	334
4.2. Zasady dotyczące wykonywania umów wzajemnych	334
4.3. Terminy płatności w umowach przedsiębiorców	336
4.4. Modyfikacje zobowiązania umownego	337
4.4.1. Zmiana treści umowy przez strony	337
4.4.2. Zmiana treści umowy na podstawie orzeczenia sądu	338
5. Odpowiedzialność kontraktowa	339
5.1. Uwagi ogólne	339
5.2. Przesłanki odpowiedzialności kontraktowej	339
5.3. Kara umowna	342

Rozdział piętnasty

Zabezpieczenie wykonania zobowiązań (Anna Rzetelska)	344
1. Uwagi ogólne	344
2. Zabezpieczenia rzeczowe	346
2.1. Zastaw	347
2.2. Hipoteka	348
2.3. Przewłaszczenie na zabezpieczenie	350
3. Zabezpieczenia osobiste	351
3.1. Poręczenie	351
3.1.1. Treść umowy poręczenia	351
3.1.2. Charakter prawny zobowiązania poręczyciela	352
3.1.3. Zarzuty przysługujące poręczycielowi	352
3.2. Umowa gwarancji bankowej	353
3.2.1. Pojęcie i istota	353
3.2.2. Zawarcie i treść umowy	354
3.2.3. Samodzielny charakter gwarancji	354
3.3. Przelew na zabezpieczenie	355
4. Zabezpieczenia wekslowe	355

Rozdział szesnasty

Umowy – część szczegółowa	358
1. Obrót towarowy. Umowa sprzedaży i dostawy (Wojciech J. Katner)	358
1.1. Rodzaje obrotu towarowego. Umowy	358
1.2. Pojęcie i cechy umowy sprzedaży	358
1.3. Rodzaje sprzedaży według Kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych	359
1.4. Strony umowy sprzedaży	363
1.5. Składniki umowy sprzedaży	363
1.5.1. Przedmiot umowy	363

1.5.2. Cena	363
1.5.3. <i>Accidentalia</i> i <i>naturalia negotii</i>	366
1.6. Treść i skutki umowy sprzedaży	366
1.6.1. Obowiązki sprzedawcy	366
1.6.2. Obowiązki kupującego	368
1.7. Cechy charakterystyczne sprzedaży konsumenckiej	370
1.8. Rękojmia za wady rzeczy. Gwarancja przy sprzedaży	371
1.9. Podstawowe informacje o sprzedaży międzynarodowej na podstawie konwencji wiedeńskiej	381
1.10. Nowe przepisy międzynarodowe (projekty)	382
1.11. Pojęcie i ogólna charakterystyka umowy dostawy (wzmianka)	382
2. Umowy o używanie rzeczy cudzej (<i>Anna Rzetelska</i>)	384
2.1. Umowa użyczenia	384
2.2. Umowa najmu	385
2.2.1. Pojęcie i strony umowy	385
2.2.2. Prawa i obowiązki stron	385
2.3. Umowa dzierżawy	387
2.3.1. Pojęcie, strony i przedmiot umowy	387
2.3.2. Prawa i obowiązki stron	388
2.4. Umowa leasingu	390
2.4.1. Geneza i rodzaje leasingu	390
2.4.2. Pojęcie umowy. Uczestnicy leasingu	391
2.4.3. Prawa i obowiązki stron	392
3. Umowy w pośrednictwie	393
3.1. Uwagi ogólne	393
3.2. Umowa zlecenia	395
3.2.1. Pojęcie i charakterystyka ogólna	395
3.2.2. Zawarcie umowy	396
3.2.3. Prawa i obowiązki stron	396
3.3. Umowa agencyjna	398
3.3.1. Uwagi ogólne	398
3.3.2. Prawa i obowiązki stron	399
3.3.3. Agent morski	401
3.4. Umowa komisju	401
3.4.1. Pojęcie i charakterystyka	401
3.4.2. Prawa i obowiązki stron	402
3.5. Umowy maklerskie	403
4. Przechowanie i skład	405
4.1. Umowa przechowania	405
4.2. Umowa składu	406
4.2.1. Pojęcie i cechy umowy	406

5. Umowa przewozu i umowy pokrewne	408
5.1. Uwagi ogólne	408
5.2. Umowa przewozu	409
5.2.1. Pojęcie i strony umowy	409
5.2.2. Przewóz osób	409
5.2.3. Przewóz rzeczy	411
5.2.4. List przewozowy. Konosament	412
5.3. Umowa czarteru	413
5.4. Umowa spedycji	414
5.5. Umowa o podróż	416
5.5.1. Biuro podróży i usługi turystyczne	416
5.5.2. Charakterystyka umowy o podróż	418
6. Umowa o dzieło i o roboty budowlane. Inwestycje (<i>Wojciech J. Katner</i>)	420
6.1. Znaczenie i rodzaje umów inwestycyjnych. Kodeks cywilny i prawo budowlane	420
6.2. Umowa o dzieło	420
6.2.1. Pojęcie, przedmiot, strony	420
6.2.2. Treść umowy o dzieło. Podstawowe prawa i obowiązki stron	421
6.3. Umowy o przygotowanie i wykonanie inwestycji	423
6.3.1. Umowa o prace geologiczne i geodezyjno-kartograficzne	423
6.3.2. Umowa o wykonanie projektu w budownictwie	423
6.3.3. Umowa o nadzór autorski	423
6.3.4. Umowa o roboty budowlane	424
6.3.5. Gwarancja zapłaty	426
6.3.6. Nadzór inwestorski	426
6.4. Umowa deweloperska	426
7. Umowy z bankiem. Pożyczka (<i>Anna Rzetelska</i>)	428
7.1. Uwagi ogólne	428
7.2. Umowa rachunku bankowego	430
7.2.1. Pojęcie i zawarcie umowy	430
7.2.2. Treść umowy	431
7.3. Umowa kredytu bankowego	432
7.3.1. Pojęcie i charakterystyka ogólna	432
7.3.2. Prawa i obowiązki stron	433
7.4. Kredyt konsumencki	434
7.5. Umowa pożyczki	436
8. Umowa faktoringu. Forfaiting (<i>Urszula Promińska</i>)	437
8.1. Istota i znaczenie gospodarcze faktoringu	437
8.2. Strony umowy faktoringu	438
8.3. Przedmiot umowy faktoringu	438
8.4. Charakter prawny umowy faktoringu	440
8.5. Forfaiting	440

8.5.1. Znaczenie gospodarcze forfaitingu	440
8.5.2. Umowa forfaitingu	441
9. Umowa franchisingu	442
9.1. Istota i znaczenie gospodarcze	442
9.2. Strony umowy i jej przedmiot	443
9.3. Treść umowy	444
9.4. Charakter umowy franchisingu	446
10. Ubezpieczenia gospodarcze (<i>Wojciech J. Katner</i>)	446
10.1. Funkcje ubezpieczenia, ryzyko ubezpieczeniowe, zdarzenie losowe. Źródła prawa ubezpieczeń	446
10.2. Rodzaje ubezpieczeń	448
10.3. Stosunek ubezpieczenia i umowa ubezpieczenia	449
10.4. Podmioty stosunku ubezpieczenia	449
10.4.1. Ubezpieczyciel (zakład ubezpieczeń)	449
10.4.2. Ubezpieczający, ubezpieczony, uposażony	450
10.5. Pośrednictwo ubezpieczeniowe	451
10.5.1. Działalność agencyjna i brokerska	451
10.5.2. Agent ubezpieczeniowy	451
10.5.3. Broker ubezpieczeniowy	452
10.6. Zawarcie i treść umowy ubezpieczenia	452
10.6.1. Zawarcie umowy	452
10.6.2. Dokument ubezpieczenia	453
10.6.3. Treść umowy ubezpieczenia	454
Rozdział siedemnasty	
Zarys prawa papierów wartościowych (<i>Zbigniew Świdorski</i>)	456
1. Uwagi ogólne	456
1.1. Pojęcie papieru wartościowego	456
1.2. Rodzaje papierów wartościowych	457
1.3. Źródła prawa papierów wartościowych	458
2. Zasadnicze postacie papierów wartościowych	459
2.1. Weksle	459
2.2. Czeki	462
2.3. Obligacje	463
2.4. Akcje	466
2.5. Certyfikaty inwestycyjne i jednostki uczestnictwa	467
2.6. Listy zastawne	468
3. Publiczne proponowanie nabycia papierów wartościowych	470
3.1. Podstawowe pojęcia i reguły rynku kapitałowego	470
3.2. Dematerializacja papierów wartościowych	471
3.3. Zasadnicze cechy rynku regulowanego	472
3.4. Firmy inwestycyjne i inni uczestnicy rynku kapitałowego	475

Rozdział osiemnasty

Zarys prawa spadkowego (Wojciech Robaczyński)	478
1. Pojęcia podstawowe	478
1.1. Dziedziczenie	478
1.2. Spadek	480
2. Dziedziczenie ustawowe	480
3. Dziedziczenie testamentowe	482
3.1. Uwagi ogólne	482
3.2. Rodzaje testamentów	483
3.3. Zapis i polecenie	485
4. Przyjęcie i odrzucenie spadku. Odpowiedzialność za długi spadkowe	486
5. Zachowek	487
5.1. Pojęcie zachowku	487
5.2. Wydziedziczenie	488
6. Dział spadku	489
7. Zbycie spadku	490
8. Stwierdzenie nabycia spadku. Ochrona dziedziczenia	490

Rozdział dziewiętnasty

Zarys prawa własności przemysłowej (Urszula Promińska)	492
1. Uwagi ogólne	492
1.1. Pojęcie własności przemysłowej	492
1.2. Ochrona własności przemysłowej	494
2. Źródła prawa własności przemysłowej	495
2.1. Międzynarodowa regulacja prawna własności przemysłowej	495
2.2. Polska regulacja własności przemysłowej	498
3. Wynalazek i jego ochrona	499
3.1. Wynalazek jako przedmiot patentu	499
3.2. Uzyskanie patentu	503
3.3. Treść i zakres patentu	505
3.4. Charakter prawny patentu	508
3.5. Cywilnoprawna ochrona przed naruszeniami	509
3.6. Ustanie ochrony	510
3.7. Dodatkowe prawo ochronne na produkty lecznicze oraz produkty ochrony roślin (Supplementary Protection Certificate – SPC)	511
3.8. Patent europejski	512
4. Wzór użytkowy i jego ochrona	513
4.1. Wzór użytkowy jako przedmiot prawa ochronnego	513
4.2. Uzyskanie prawa ochronnego	514
4.3. Treść, zakres i ochrona prawa ochronnego	514
4.4. Ustanie prawa ochronnego	515

5. Wzór przemysłowy i jego ochrona	516
5.1. Wzór przemysłowy jako przedmiot prawa z rejestracji	516
5.2. Uzyskanie prawa z rejestracji	518
5.3. Treść i zakres prawa z rejestracji	518
5.4. Cywilnoprawna ochrona przed naruszeniami	519
5.5. Ustanie ochrony	520
5.6. Wzór Wspólnoty	520
6. Topografia układów scalonych i jej ochrona	521
6.1. Przedmiot ochrony	521
6.2. Uzyskanie prawa z rejestracji	521
6.3. Treść, zakres i ochrona prawa z rejestracji	522
7. Znak towarowy i jego ochrona	523
7.1. Znak towarowy jako przedmiot prawa ochronnego	523
7.2. Kategorie normatywne znaków towarowych	525
7.3. Zdolność rejestracyjna znaku towarowego	528
7.4. Uzyskanie prawa ochronnego	531
7.5. Treść i zakres prawa ochronnego	532
7.6. Cywilnoprawna ochrona przed naruszeniami	535
7.7. Ustanie ochrony	539
7.8. Znak towarowy wspólnotowy	540
8. Oznaczenia geograficzne i ich ochrona	542
8.1. Przedmiot prawa z rejestracji	542
8.2. Uzyskanie prawa z rejestracji	544
8.3. Treść i zakres prawa z rejestracji	545
8.4. Ustanie ochrony	546
8.5. Ochrona oznaczeń geograficznych na podstawie rozporządzenia nr 1151/2012 w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych	546

Rozdział dwudziesty

Ochrona przed nieuczciwą konkurencją (Urszula Promińska)	548
1. Uwagi ogólne	548
2. Pojęcie czynu nieuczciwej konkurencji	549
3. Typizowane czyny nieuczciwej konkurencji	551
3.1. Wprowadzające w błąd oznaczenia przedsiębiorstwa	551
3.2. Czyn nieuczciwej konkurencji skierowany na oznaczenia geograficzne	553
3.3. Wprowadzające w błąd oznaczenia towarów	554
3.4. Ujawnienie, wykorzystanie lub pozyskanie tajemnicy przedsiębiorstwa	555
3.5. Naśladownictwo	557
3.6. Nieuczciwa reklama	558

3.7. Oczernianie, utrudnianie dostępu do rynku, ingerencja w stosunki umowne	560
3.8. Sprzedaż premiowana, formułowanie ofert w loteriach promocyjnych, system sprzedaży lawinowej, nadmierna sprzedaż marek właściciela, system konsorcyjny	561
4. Środki ochrony przed czynami nieuczciwej konkurencji	563
Literatura	565

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa 2011/83/UE – dyrektywa Parlamentu i Rady 2011/83/UE z 25.10.2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniająca dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE L 304 z 22.11.2011 r., s. 64)
- dyrektywa 2015/2436 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2015/2436/UE z 16.12.2015 r. mająca na celu zbliżenie ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (wersja przekształcona) (Dz.Urz. UE L 336 z 23.12.2015 r., s. 1, ze sprost.)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145)
- k.h. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.)
- k.m. – ustawa z 18.09.2001 r. – Kodeks morski (Dz.U. z 2018 r. poz. 2175)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- konwencja paryska – Konwencja związkowa paryska z 20.03.1883 r. o ochronie własności przemysłowej, przejrzana w Brukseli dnia 14.12.1900 r., w Waszyngtonie dnia 2.06.1911 r. i w Hadze dnia 6.11.1925 r. (Dz.U. z 1932 r. Nr 2, poz. 8, zał., ze zm.)
- konwencja wiedeńska – Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów, sporządzona w Wiedniu 11.04.1980 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 45, poz. 286)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1460 ze zm.)
- k.r.o. – ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682 ze zm.)
- k.s.h. – ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 505 ze zm.)
- nowela z 28.07.1990 r. – ustawa z 28.07.1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321 ze zm.)

- nowela z 14.02.2003 r. – ustawa z 14.02.2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 49, poz. 408)
- nowela z 10.07.2008 r. – ustawa z 10.07.2008 r. o zmianie ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 141, poz. 888)
- o.p. – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2019 r. poz. 900 ze zm.)
- p.d.g. – ustawa z 19.11.1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.), uchylona przez ustawę z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej z wyjątkami do 1.07.2011 r.
- porozumienie TRIPS – Porozumienie w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, stanowiące załącznik do porozumienia ustanawiającego Światową Organizację Handlu z 15.04.1994 r. (Dz.U. z 1996 r. Nr 32, poz. 143, zał. nr 1; Dz.Urz. WE L 336 z 23.12.1994 r., s. 214; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 11, t. 21, s. 305, ze zm.)
- p.o.ś. – ustawa z 27.04.2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2019 r. poz. 1396 ze zm.)
- pr. bank. – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2018 r. poz. 2187 ze zm.)
- pr. bud. – ustawa z 7.07.1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. z 2019 r. poz. 1186 ze zm.)
- pr. czek. – ustawa z 28.04.1936 r. – Prawo czekowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 462)
- pr. not. – ustawa z 14.02.1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. z 2019 r. poz. 540 ze zm.)
- pr. przeds. – ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r. poz. 1292 ze zm.)
- pr. przew. – ustawa z 15.11.1984 r. – Prawo przewozowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 1983 ze zm.)
- pr. rest. – ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2019 r. poz. 243 ze zm.)
- pr. spółdz. – ustawa z 16.09.1982 r. – Prawo spółdzielcze (Dz.U. z 2018 r. poz. 1285 ze zm.)
- pr. stow. – ustawa z 7.04.1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2019 r. poz. 713 ze zm.)
- pr. weksl. – ustawa z 28.04.1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 160)
- pr. up. – ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2019 r. poz. 498 ze zm.)
- p.w.p. – ustawa z 30.06.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz.U. z 2017 r. poz. 776 ze zm.)
- p.w.u.s.d. – ustawa z 2.07.2004 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1808 ze zm.)
- p.z.p. – ustawa z 29.01.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 1843)
- rozporządzenie nr 6/2002 – rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z 12.12.2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz.Urz. UE L 3 z 5.01.2002 r., s. 1; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 27, s. 142, ze zm.)
- rozporządzenie nr 207/2009 – rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 z 26.02.2009 r. w sprawie znaku towarowego Unii Europejskiej (wersja ujednolicona: Dz.Urz. UE L 78 z 24.03.2009 r., s. 1)

- rozporządzenie nr 1151/2012 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1151/2012 z 21.11.2012 r. w sprawie systemów jakości produktów rolnych i środków spożywczych (Dz.U. UE L 343 z 14.12.2012 r., s. 1)
- rozporządzenie nr 2790/1999 – rozporządzenie Komisji (WE) nr 2790/1999 z 22.12.1999 r. w sprawie stosowania art. 81 ust. 3 Traktatu do kategorii porozumień wertykalnych i praktyk uzgodnionych (Dz.Urz. WE L 336 z 29.12.1999 r., s. 21; Dz.Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 8, t. 1, s. 364, ze zm.), nie obowiązuje od 1.06.2010 r.
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 202 z 7.06.2016 r., s. 47)
- ustawa o CEIDG – ustawa z 6.03.2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorców (Dz.U. z 2019 r. poz. 1291 ze zm.)
- u.d.p.p. – ustawa z 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2019 r. poz. 688 ze zm.)
- u.d.u.r. – ustawa z 11.09.2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. z 2019 r. poz. 381 ze zm.)
- u.f. – ustawa z 6.04.1984 r. o fundacjach (Dz.U. z 2018 r. poz. 1491)
- u.f.i.z. – ustawa z 27.05.2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 1355 ze zm.)
- u.g.k. – ustawa z 20.12.1996 r. o gospodarce komunalnej (Dz.U. z 2019 r. poz. 712 ze zm.)
- u.k.k. – ustawa z 12.05.2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. z 2019 r. poz. 1083)
- u.k.u.p. – ustawa z 30.08.1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników (Dz.U. z 2018 r. poz. 2170 ze zm.), dawniej ustawa o komercjalizacji i prywatyzacji
- u.k.w.h. – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2018 r. poz. 1916 ze zm.)
- u.l.z.b.h. – ustawa z 29.08.1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1771 ze zm.)
- u.o. – ustawa z 15.01.2015 r. o obligacjach (Dz.U. z 2018 r. poz. 483 ze zm.)
- u.o.i.f. – ustawa z 29.07.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 2286 ze zm.)
- u.o.k.k. – ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2019 r. poz. 369 ze zm.)
- u.o.p. – ustawa z 29.07.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. z 2019 r. poz. 623)
- u.o.p.n. – ustawa z 16.09.2011 r. o ochronie praw nabywcy lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego (Dz.U. z 2019 r. poz. 1805)
- u.p.e. – ustawa z 18.09.2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz.U. z 2013 r. poz. 262 ze zm.), uchylona przez ustawę z 5.09.2016 r. o usługach zaufania oraz identyfikacji elektronicznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 162)

u.p.p.	– ustawa z 25.09.1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2152 ze zm.)
u.s.d.g.	– ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.), uchylona od 30.04.2018 r.
u.s.g.	– ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 506 ze zm.)
u.s.p.	– ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 511 ze zm.)
ustawa o KRS	– ustawa z 20.08.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1500 ze zm.)
u.s.w.	– ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2019 r. poz. 512)
u.s.z.	– ustawa z 25.09.1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (Dz.U. z 2015 r. poz. 1543)
u.t.	– ustawa z 16.09.2011 r. o timeshare (Dz.U. Nr 230, poz. 1370 ze zm.)
u.t.z.t.h.	– ustawa z 8.03.2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 118)
u.z.n.k.	– ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1010 ze zm.)
u.z.r.r.z.	– ustawa z 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. z 2018 r. poz. 2017)
u.z.u.p.z.	– ustawa z 6.03.2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1079)

Inne

Apel.-W-wa	– Apelacja Warszawska
AUL	– Acta Universitatis Lubliniensis
Biul. SN	– Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
CEIDG	– Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
ECR	– European Court Reports
EFTA	– Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (European Free Trade Association)
ETS	– Europejski Trybunał Sprawiedliwości (do 30.11.2009 r.)
FK	– Finanse Komunalne
GPW	– Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
GSP	– Gdańskie Studia Prawnicze
KDPW	– Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.
KPN	– Krakowski Przegląd Notarialny
KNF	– Komisja Nadzoru Finansowego
KPP	– Kwartalnik Prawa Prywatnego
KRS	– Krajowy Rejestr Sądowy

M. Praw.	- Monitor Prawniczy
NP	- Nowe Prawo
OECD	- Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
OSA	- Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNC	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNC-ZD	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna – Zbiór Dodatkowy
OSP	- Orzecznictwo Sądów Polskich
OTK	- Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	- Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A
PiP	- Państwo i Prawo
PNUS	- Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
PPH	- Przegląd Prawa Handlowego
Pr. Spółek	- Prawo Spółek
PS	- Przegląd Sądowy
PSA	- prosta spółka akcyjna
PUG	- Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
RPEiS	- Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SC	- Studia Cywilistyczne
SN	- Sąd Najwyższy
SPC	- Supplementary Protection Certificate
SPP	- Studia Prawa Prywatnego
St. Praw.	- Studia Prawnicze
St. Pr.-Ek.	- Studia Prawno-Ekonomiczne
TK	- Trybunał Konstytucyjny
TPP	- Transformacje Prawa Prywatnego
UE	- Unia Europejska
UOKiK	- Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WTO	- Światowa Organizacja Handlu
ZNUJ	- Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego

SŁOWO WSTĘPNE DO SIÓDMEGO WYDANIA

Pozytywne przyjęcie podręcznika w środowisku akademickim oraz przez szeroko rozumianą praktykę prawniczą i gospodarczą skłoniło do przedstawienia kolejnego, siódmego wydania. Stało się to ponadto **konieczne ze względu na istotne i liczne zmiany stanu prawnego oraz wyczerpanie poprzedniego nakładu**. Nowe wydanie jest **aktualizowane według ustawodawstwa na 1.07.2019 r.** W szczególności chodzi o **nowe uregulowanie prawa przedsiębiorców i inwestowania w Polsce przedsiębiorców zagranicznych oraz zmiany w każdej właściwie dziedzinie prawa gospodarczego prywatnego i publicznego**. Dotyczy zatem **części ogólnej i zobowiązań w Kodeksie cywilnym, Kodeksu spółek handlowych, prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego, prawa papierów wartościowych, prawa własności przemysłowej oraz umów, jak zwłaszcza w dziedzinie turystyki (nowe uregulowanie), umowy o roboty budowlane i umowy ubezpieczenia z nową ustawą w zakresie dystrybucji ubezpieczeń**. Uwagę **na**dal należy zwrócić na **zmiany spowodowane prawem konsumenckim**, mimo że upłynęło już pięć lat od uchwalenia ustawy o prawach konsumenta z 30.05.2014 r.; w tym zakresie uwagi są czynione porównawczo z poprzednią regulacją.

Uświadomienia wymaga, że z prawem cywilnym każdy z nas musi się zetknąć w ciągu życia wiele razy, a jeśli ktoś prowadzi działalność gospodarczą, to także poznaje tę jego część, którą określa się mianem prawa gospodarczego prywatnego lub prawa handlowego. Każdy więc powinien zapoznać się chociaż z podstawami prawa, wokół którego nie tylko obracają się relacje rodzinne, zgodnie z którym zawierane i wykonywane są umowy, płacone należne świadczenia, dochodzone odszkodowania, organizowane przedsięwzięcia gospodarcze z angażowaniem sporych kapitałów – zwłaszcza przez spółki handlowe, w tym z udziałem zagranicznym – lecz także prowadzona jest działalność spółdzielni, fundacji, stowarzyszeń i licznego grona osób fizycznych. Tym wszystkim zagadnieniom, **włącznie z podstawami prawa rzeczowego, spadkowego, zobowiązań, w tym umów oraz tak dzisiaj aktualną problematyką własności przemysłowej i ochrony konkurencji**, jest poświęcone to opracowanie.

Układ formalny podręcznika, jego zakres tematyczny i objętość pozostały niezmiennione. Dokonano natomiast niezbędnych uzupełnień i zmian wynikających zwłaszcza z nowych regulacji prawnych oraz bardzo licznych nowelizacji ustaw i – co stało się

wątpliwą praktyką – niemal permanentnego wydawania ich tekstów jednolitych. Uzupełniono i poprawiono także zamieszczoną na końcu **podstawową bibliografię** zalecaną dla Czytelników, potrzebujących dokładniejszej wiedzy na tematy czasem tylko sygnalizowane w podręczniku.

Niniejsza książka jest zarysem prawa cywilnego i handlowego, a więc omówieniem w stopniu podstawowym ogółu zagadnień ważnych dla obrotu prywatnoprawnego. Ma ona za zadanie zaznajomienie Czytelnika z podmiotami prawa cywilnego i ich stosunkami prawnymi w obrocie powszechnym i gospodarczym (handlowym), w tym z relacjami między przedsiębiorcami oraz między nimi a konsumentami (obróć konsumentki). Podręcznik **może służyć prawnikom i administratywistom** do łatwego zweryfikowania posiadanych wiadomości, zwłaszcza co do aktualności regulacji prawnych w wyjątkowo szybko zmieniającym się systemie prawa, a dotyczy to obecnie również prawa cywilnego i obrotu gospodarczego. Konieczność zmian tylko częściowo obecnie wynika z rozwoju prawa Unii Europejskiej i dostosowywania do niego prawa polskiego; wiele zmian wprowadza się pochopnie, często niepotrzebnie, a jakość legislacji stała się bardzo niska.

Założeniem autorów było opracowanie **podręcznika przeznaczonego głównie dla nie-prawników: studentów administracji, ekonomii, zarządzania, finansów, bankowości, ubezpieczeń gospodarczych itd. na poziomie magisterskim i licencjackim.** Treść tej książki powinna być szczególnie przydatna **dla słuchaczy studiów podyplomowych** w ramach przedmiotu „Podstawy (zarys) prawa cywilnego i/lub handlowego (gospodarczego prywatnego)”, zwłaszcza **na wydziałach prawa, administracji, ekonomii i zarządzania.** Powinna również zainteresować **praktyków, członków organów zarządzających firmami i rad nadzorczych, kierowników działów handlowych i marketingowych, ekonomistów, pracowników banków i instytucji finansowych, funkcjonariuszy administracji rządowej i samorządu terytorialnego, podmioty indywidualnie zajmujące się działalnością gospodarczą, a także licznych menedżerów w przedsiębiorstwach, spółdzielniach, spółkach handlowych oraz prowadzących działalność gospodarczą w fundacjach i stowarzyszeniach.**

Dla działających w Polsce licznych **firm zagranicznych, w tym osób zagranicznych prowadzących indywidualną działalność gospodarczą, oraz przedsiębiorców zagranicznych** i ich przedstawicieli z pewnością przydatne będzie poznanie przystępnie przedstawionego zarysu polskiego systemu prawnego, będącego wprawdzie dzisiaj częścią prawa Unii Europejskiej, ale w zakresie prawa prywatnego mającego samodzielny wyraz i bogatą własną tradycję. Zwraca uwagę uchwalenie w 2018 r. **nowej ustawy dotyczącej osób zagranicznych inwestujących w Polsce, „wyjętej”** z dotychczasowego jednolitego uregulowania prowadzenia przedsiębiorczości w naszym kraju oraz zmian w Kodeksie spółek handlowych i uchwalenie w 2019 r. przepisów o **prostej spółce akcyjnej (PSA).**

Akademicki charakter podręcznika przejawia się w sposobie prezentacji poszczególnych zagadnień – ze względu na krąg adresatów ograniczono do minimum dyskusje teore-

tyczne, wskazano jednak w wielu miejscach podstawowe piśmiennictwo i znaczniejsze orzeczenia sądowe. To umożliwia łatwe znalezienie dokładniejszych objaśnień oraz poznanie praktyki stosowania prawa.

Wszyscy autorzy mają wieloletnie doświadczenia dydaktyczne na kierunku prawa oraz pozaprawniczych kierunkach studiów na Uniwersytecie Łódzkim, a także na innych państwowych wyższych uczelniach w Polsce. Prowadzą również gościnnie wykłady i szkolenia na aplikacjach prawniczych i dla praktyków prawa. Są wśród autorów także długoletni praktycy: sędziowie, adwokaci i radcy prawni. To miało wpływ na zakres podręcznika, podzielonego tematycznie na 20 rozdziałów, w tym: **część ogólną prawa cywilnego** (podmioty prawa, przedmiot stosunku cywilnoprawnego, prawo podmiotowe, czynności prawne, przedstawicielstwo i pełnomocnictwo); **prawo rzeczowe i spadkowe, zobowiązania** wraz z przedawnieniem roszczeń, zabezpieczeniem wykonania zobowiązań, odpowiedzialnością odszkodowawczą i licznymi umowami; **prawo papierów wartościowych** oraz **prawo własności przemysłowej i ochrona przed nieuczciwą konkurencją**. W pierwszej części podręcznika zostały omówione **zasady działalności gospodarczej przedsiębiorców** i nowe, kolejne pojęcie przedsiębiorcy oraz regulacja przedsiębiorców zagranicznych, nadal pewne *novum* jakim jest **restrukturyzacja przedsiębiorców**, z bardziej szczegółowym zaprezentowaniem **spółek handlowych**, a także **upadłości przedsiębiorców**. W całym toku wywodów zostały poruszone niezbędne kwestie z zakresu **prawa gospodarczego publicznego**, jeżeli wywierają bezpośredni wpływ na stosunki prywatnoprawne lub są z nimi związane.

Stan prawny zaktualizowany na 1.07.2019 r.

W imieniu zespołu autorów
prof. zw. dr hab. Wojciech J. Katner
Sędzia Sądu Najwyższego

Rozdział pierwszy

WPROWADZENIE DO PRAWA CYWILNEGO I HANDLOWEGO

1. Prawo cywilne a prawo handlowe. Prawo gospodarcze publiczne i prawo prywatne

1. Prawo cywilne jest podstawową dziedziną prawa prywatnego, a więc prawa, które cechuje się równorzędnością podmiotów występujących w obrocie, z założenia reprezentujących własne interesy i własne mienie. Prawo handlowe tradycyjnie jest częścią prawa cywilnego, opiera się bowiem na takiej samej metodzie regulowania stosunków społecznych, jaka jest właściwa dla tego prawa (zob. pkt 2 tego rozdziału). Wyróżnienie prawa handlowego wynika głównie z kwalifikacji podmiotów, którymi są przedsiębiorcy (dawniej kupcy, podmioty gospodarcze) występujący po obu stronach stosunku prawnego lub po jednej jego stronie. Mówi się wówczas o czynnościach handlowych, czyli umowach zawieranych w obrocie gospodarczym (handlowym) (zob. pkt 4 teza 2 tego rozdziału). Prawo handlowe poświęca też wiele uwagi przepisom o charakterze ustrojowym, tzn. dotyczącym powstania, funkcjonowania, struktury organizacyjnej i ustania różnych postaci prawnych przedsiębiorców. Dawniej mówiło się, że prawo handlowe to prawo stanu kupieckiego, dzisiaj lepiej nazwać je prawem gospodarczym prywatnym. Składa się na nie prawo przedsiębiorców oraz prawo obrotu gospodarczego, nazywanego pod rządem rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.06.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.) czynnościami handlowymi albo obrotem handlowym.

**cechy prawa
cywilnego
i prawa
handlowego**

Dziedzin prawa nie wyodrębnia się ze względu na usytuowanie przepisów, lecz z uwagi na ich wspólne cechy. Dlatego do prawa cywilnego zalicza się działy prawa znajdujące się poza ustawą z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2019 r. poz. 1145) i mające własne ustawy, jak właśnie ta część prawa handlowego, która dotyczy prawa spółek handlowych (dzisiejsza ustawa

z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych, Dz.U. z 2019 r. poz. 505 ze zm.), prawo ubezpieczeniowe, przewozowe, papierów wartościowych, prawo międzynarodowe prywatne, prawo własności przemysłowej i inne.

Wyobrażenie o odrębności prawa handlowego w Polsce ukształtowało się ze względu na powstanie, na wzór kodyfikacji niemieckiej, odrębnego kodeksu handlowego (z 1934 r.), obok pierwszej części przygotowywanej unifikacji prawa cywilnego, jaką było rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz.U. Nr 82, poz. 598 ze zm.). Losy tych regulacji, zwłaszcza zaś uchwalenie ustaw unifikujących kolejne działy prawa cywilnego w 1946 r., a następnie powstanie – obok Kodeksu cywilnego – regulacji prawnych właściwych dla gospodarki społecznej, pogłębiły – jak się zdawało – rozdzielenie prawa cywilnego i prawa handlowego. Uchylenie od 1965 r. Kodeksu handlowego, z obszernymi wprowadzającymi wyjątkami dotyczącymi spółek handlowych (art. VI ustawy z 23.04.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny, Dz.U. Nr 16, poz. 94 ze zm.), spowodowało wszczęcie dyskusji na temat jedności prawa cywilnego ze względu na odrębną regulację prawną stosunków w obrocie powszechnym (prywatnym) i gospodarczym (między jednostkami gospodarki społecznej funkcjonującymi do zmian ustrojowych w Polsce w latach 1989–1990).

jedność prawa cywilnego

2. Udało się obronić przeważające stanowisko w doktrynie i orzecznictwie co do jednolitego prawa cywilnego dla ogółu stosunków prawnych dotyczących podmiotów prawa cywilnego, w tym stosunków gospodarczych. Zdecydowało o tym posłużenie się metodą cywilistyczną regulacji prawnej, a więc oparcie jej na równości prawnej podmiotów w stosunku prawnym (np. w umowie). Wraz ze zmianami ustrojowymi po 1989 r. straciło znaczenie wyróżnienie typów własności podmiotów prawa, które uzyskały jednakowy status w obrocie gospodarczym, niezależnie od tego, czy reprezentują własność państwową, komunalną czy prywatną osób fizycznych lub prawnych¹.

Twierdzenie o jedności prawa cywilnego umocniły przepisy Kodeksu spółek handlowych, który w art. 2 zawiera wyraźne stwierdzenie, że w sprawach dotyczących spółek handlowych, nieuregulowanych przez ten kodeks, stosuje się wprost, a w pewnych tylko okolicznościach – odpowiednio, przepisy Kodeksu cywilnego.

¹ Zob. A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2000, s. 25 i n.; Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne. Część ogólna*, Warszawa 2015, rozdział I i II; M. Safjan [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 1, *Prawo cywilne – część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012, rozdział II, § 2 i 3.

3. Przez całe lata zarzucony był podział prawa na publiczne i prywatne. W nowej rzeczywistości politycznej i gospodarczej nieraz się do tego różnienia powraca, uznając sferę prawa prywatnego za poddaną szczególnej ochronie przed ingerencją państwa, jego organów, a nawet poprzez przepisy o charakterze nakazów lub zakazów różnego rodzaju zachowań w stosunkach międzyludzkich i w obrocie gospodarczym. Do prawa prywatnego należy prawo cywilne ze wszystkimi swoimi działami oraz prawo pracy, prawo na dobrach niematerialnych i prawo rolne, natomiast prawo publiczne to prawo konstytucyjne, administracyjne, finansowe, karne, międzynarodowe publiczne, publiczne gospodarcze (ochrona konkurencji, prawo antymonopolowe) itp.

**prawo publiczne
a prawo
prywatne**

2. Istota prawa cywilnego. Stosunek cywilnoprawny

1. Prawo cywilne jest gałęzią prawa, która reguluje stosunki społeczne i gospodarcze występujące pomiędzy równorzędnymi podmiotami prawa. Gdy mówi się o cywilistycznej metodzie regulacji prawnej, to ma się na myśli równorzędność prawną podmiotów (osób fizycznych i prawnych), które wykonują względem siebie i innych podmiotów (zwanymi ogólnie osobami trzecimi) przypadające im uprawnienia i obowiązki. Źródła tych uprawnień i obowiązków mogą być różne, choć najbardziej charakterystyczne dla prawa cywilnego są wola podmiotu i oświadczenie tej woli w celu wywołania określonych skutków prawnych. Skutki te, o czym dalej będzie mowa dokładniej, polegają na powstaniu, zmianie lub ustaniu stosunku cywilnoprawnego, a więc regulowanego przez prawo cywilne.

**istota prawa
cywilnego**

Między podmiotami prawa cywilnego nie ma stosunku nadrzędności, właściwego np. prawu administracyjnemu (relacja między organem administracyjnym a petentem) lub prawu karnemu (relacja między oskarżycielem a oskarżonym lub skazanym). Wskazana nierówność cechuje wspomniane wyżej prawo publiczne (uczestnikiem obrotu prawnego po jednej stronie jest organ władzy lub administracji państwowej albo samorządowej). Równość podmiotów, będącą cechą prawa cywilnego, a więc prawa prywatnego, potwierdza art. 1 k.c., który stanowi, że kodeks ten reguluje stosunki cywilnoprawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi. Stosunki te mają charakter majątkowy i niemajątkowy, chociaż przeważają stosunki majątkowe. To właśnie prawie wyłącznie o nich będzie mowa w części szczegółowej podręcznika, ponieważ dominują one, co zrozumiałe, w obrocie gospodarczym.

2. Swoim zakresem prawo cywilne obejmuje ogólne zagadnienia podmiotów prawa i czynności prawnych, problematykę praw rzeczowych, zobowiązań, prawa spadkowego, prawa rodzinnego, prawa na dobrach niematerialnych

**zakres prawa
cywilnego**

W podręczniku zostały omówione podstawowe zagadnienia części ogólnej prawa cywilnego, w tym: prawo osobowe, czynności prawne, przedstawicielstwo, przedawnienie roszczeń, ustrój i funkcjonowanie przedsiębiorców (zwłaszcza prawo spółek handlowych), zarys prawa rzeczowego (własność, inne prawa rzeczowe, księgi wieczyste, posiadanie), zobowiązania (m.in. umowy handlowe, odpowiedzialność odszkodowawcza), podstawy prawa spadkowego, prawa papierów wartościowych, zabezpieczenia wierzytelności i prawa własności przemysłowej (w tym znaki towarowe, patenty) oraz zwalczanie nieuczciwej konkurencji.

W siódmym wydaniu szczegółowo przedstawiono:

- zmiany w Kodeksie cywilnym, w tym kwestię prokury, oraz w Kodeksie spółek handlowych, łącznie z prostą spółką akcyjną (PSA),
- nowe prawo przedsiębiorców w Polsce (krajowych i zagranicznych),
- zmiany w prawie rzeczowym i spadkowym, w tym zarząd sukcesyjny przedsiębiorstwem po śmierci przedsiębiorcy,
- nowe regulacje w zakresie prawa umów handlowych.

Autorzy publikacji są wykładowcami Uniwersytetu Łódzkiego i jednocześnie wykonują zawody adwokata lub radcy prawnego. Redaktor naukowy i współautor podręcznika jest sędzią Sądu Najwyższego. Wpłynęło to na wybór zawartej w książce problematyki i sposób jej prezentacji, łączący teorię z praktyką prawniczą i gospodarczą.

Publikacja została nagrodzona w konkursie na najlepszy podręcznik akademicki 2007 roku.

Książka jest przeznaczona przede wszystkim dla studentów administracji, zarządzania, ekonomii, finansów i bankowości oraz słuchaczy studiów podyplomowych. Będzie użyteczna dla studentów prawa i prawników w powtórzeniu podstawowych zagadnień prawa cywilnego i handlowego, a także w poznaniu wielu nowych przepisów i rozwiązań prawnych. Opracowanie powinno służyć codzienną pomocą również szerokiemu gronu praktyków gospodarczych.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSCLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8187-030-6

